

»SLOVENE« volja
po pošti na vse strani Jugos-
lavije in v Ljubljani:
za celo leto naprej . K 240—
za pol leta K 120—
za četrt leta K 60—
za en mesec K 20—
Za inozemstvo celoletno K 420—
Sobotna izdaja: za
za celo leto K 40—
za inozemstvo K 85—

SLOVENE

Inserati:
Enostopna petivrata (39 mm
široka in 3 mm visoka ali nje
prostor)
za enkrat . . . po K 6—
poslana itd. . . po K 9—
Pri večjem naročilu popust.
Najmanjši oglas 9/9 mm K 15.
Izbija vsak dan izvenredni
ponedeljki in ponedeljki ob 8. uri zjutraj.

Uredništvo je v Kopitarjevi ulici št. 6/III.
Razpisal se ne vlačijo; nebrankirana pisma se ne
sprejemajo. Uredn. telef. št. 50, upravn. št. 328.

Političen list za slovenski narod.

Uprava je v Kopitarjevi ul. 6. — Račun poštne hran.
Ljubljanske št. 650 za naročnike in št. 349 za oglase,
avstr. in češke 24.797, ogr. 23.511, bosn.-herc. 7563.

Nedeljski protestni shodi Slovenske Ljudske Stranke.

Na praznik in v nedeljo je priredila SLS na Kranjskem 26 protestnih shodov proti kulturnobojnim tendencam vlade. Na štajerskem jih je bilo okoli 40. Vsi shodi so bili sijajno obiskani. Zborovalci so bili ogorčeni nad protiljudsko in protiversko politiko vladnih strank. Značilno je dejstvo, da se pristaši samostojne kmetijske stranke, ki so bili na nekaterih shodih navzoči, niso upali zagovarjati protiljudske koristolovske politike svojih poslancev. Vlado smo pravočasno opozorili, naj se ne igra z ognjem. Če ni dostopna za razloge razuma, bo morala končno pristati na druge razloge. Na vseh shodih so zborovalci izjavili, da proglase šolski štrajk, če bo začela vlada izvajati svoje naredbe v šolah.

Stojimo sredi kulturnega boja. Tudi pri nas se bo morala vlada končno, rada ali nerada, prepričati, da pojde v Kanoso. Velikostnemu shodu sredi Ljubljane, ki so ga hoteli pristaši sedanjih vladnih strank razbiti, pa se jim je poizkus docela ponesrečil, je sledila cela vrsta sijajnih shodov po deželi. Ljudstvo je slovesno izjavilo, da si ne bo pustilo iztrgati svojih svetinj, četudi bi naše svobodomiselnne stranke skušale uporabljati taktiko francoskih frimasonov.

Novo mesto.

Iz Novega mesta nam poročajo: Poslanec Stanovnik je govoril v soboto in nedeljo na 4 velikih protestnih shodih, ki jih je priredila Kmetijska zveza za novo-mestški okraj. Shodi so se vršili v Brusnicah, Stopičah, št. Petru pri Novem mestu in Šmarjeti. Na shodih so bile sprejete ostre resolucije proti kulturnobojni politiki vlade, ki v času najhujše gospodarske krize nima druge skrbi, kakor da razvne-ma verski boj v državi.

Žužemberk.

Protestni shod SLS 19. marca se je vršil sijajno in naravnost veličastno. Vsa množica, zbrana pri jutranjem opravilu, zlasti veliko moških fantov, nad 2000 ljudi, se je po maši zbrala na prostoru pred mežnarijo, ter je kljub občutnemu mrazu poldrugo ure nepremično vztrajala na shodu ter z velikim zanimanjem sledila izvajanjem posl. škulja, ki jih je prekinjalo burno odobravanje. Navzočih je bilo tudi par Carlijevih vernikov in tistih 5 samostojnežev, kar jih je pri nas, pa so z našimi vred ogorčenje obsojali početje svojih svobodomiselnih strank. Sprejete so bile z velikim navdušenjem odločne resolucije. — Po shodu se je vršil v dvorani občni zbor okrajne Kmetijske zveze.

Trebnje.

V nedeljo se je zbrala na prostoru pred cerkvijo velikanska množica ljudi. Izvajanjem dr. Mohoriča na protestnem shodu so sledili zborovalci z največjo pozornostjo in odobravanjem ter so z največjo ogorčenostjo protestirali proti vladi, ki ni v stanu, da bi uredila gospodarske razmere v državi, ampak ji je v prvi vrsti le mar, da širi svobodomiselnstvo. Sprejete so bile resolucije, ki jih pošlamo na pristojno mesto.

Kranj.

Iz Kranja nam poročajo: V soboto in nedeljo je priredil poslanec Brodar v kranjskem okraju 5 sijajno obiskanih shodov. Vršili so se v Smledniku, Trbojah, Mavčičah, Predvoru in Cerkljah pri Kranju. Poslanec Brodar je podal politično poročilo. Baval se je tudi z gospodarskim vprašanjem. Predvsem pa je naslikal zborovalcem kulturnobojne predloge naših svobodomiselnih vladnih strank, med katerimi se skušajo v prvi vrsti proslaviti naši samostojneži. Zborovalci so z ogorčenjem obsojali to »delo« in so sklenili, da so pripravljeni na najhujši odpor proti tej vladi. Sprejete so bile ostre resolucije.

Škofja Loka.

O protestnem shodu v Škofji Loki smo prejeli sledeče poročilo: Na praznik

dne 19. marca se je pri nas vršil veličastni protestni shod zoper kulturnobojne tendence demokratske vlade. Velikansko število udeležencev je pričalo, da škojeločani, razen par malopomembnih izjem, najodločneje obsojajo vsako kulturnobojno teženje. Shodu je predsedoval g. mestni gerent A. Sušnik. Poročal je gosp. dr. Mohorič in nazorno pojasnil, kaj hoče sedanja vlada s šolo in Cerkvijo. Gromoviti protesti so odmevali in kdor jih je čul, je moral priti do prepričanja, da si ljudstvo ne bo nikdar pustilo jemati verske svobode. K besedi se je oglasil tudi g. župnik dr. Klinar, ki je energično razkrinkal sokolstvo in pozval starše, naj svojih otrok nikar ne pošiljajo k ljudem, ki načeloma nasprotujejo verskonravni vzgoji. Resolucije proti kulturnemu boju so bile ob splošnem navdušenju en glasno sprejete. Nato je gerent Sušnik zaključil sijajno uspešo manifestacijo za verska načela.

Poljane nad Škofjo Loko.

Na sv. Jožefa dan se je vršil za poljansko dolino na Poljanah in na Trati sijajno obiskan shod SLS. Poročal je posl. Gostinčar, ki se je baval v svojem govoru z dnevnim političnim vprašanjem, posebno pa razložil zborovalcem kulturni boj, ki ga je izzvala vlada. Sprejete so bile resolucije, ki z vso odločnostjo obsojajo namene vlade in jo opozarjajo na državni pogubne posledice njenega kulturnega boja.

Selca nad Škofjo Loko.

V nedeljo sta bila za našo dolino dva velika protestna shoda, ki sta se jih udeležili samo moški. Zjutraj po rani maši je bil velik shod v Selcah, popoldne pa v železnikih. Na obeh shodih je govoril dr. Stanovnik. Zborovalci so z ogorčenjem obsojali kulturnobojne predloge vlade.

Veliki Podlog pri Krškem.

V nedeljo popoldne ob 2. uri je bil velik shod Kmetijske zveze za krški okraj v Vel. Podlogu. Na shodu je poročal urednik Kremžar. Dasi je bil shod v »Domoljubu« preklican, se je kljub temu zbralo okrog 400 moških. Zborovalci so z največjim ogorčenjem obsojali politiko sedanje vlade. Sprejete so bile ostre resolucije.

Vače pri Litiji.

Kmetijska zveza za Zasavje je priredila v nedeljo in na praznik 3 shode, ki so se zelo dobro obnesli. Shodi so se vršili na Vačah, na Savi in Kolovratu. Na vseh treh shodih je govoril dr. Kulovec. Vsi trije shodi so se vršili v najlepšem redu, dasi so bili na njih navzoči voditelji nasprotnikov. Sprejete resolucije se z vso ostroto obračajo proti protikrščanski politiki sedanje vlade.

Sostro pri Ljubljani.

V nedeljo popoldne se je vršil v nabito polni dvorani Društvenega doma protestni shod. Na shodu je govoril poslanec Gostinčar. Njegova izvajanja so izzvala največje odobravanje. Sprejeto je bilo več energičnih resolucij.

Iz drugih krajev še nismo dobili podrobnejših poročil.

Maribor.

Na praznik in v nedeljo so se vršili po celi štajerski in tudi Prekmurju protestni shodi SLS. Kolikor imamo do sedaj poročil, so se vsi shodi sijajno obnesli. Zborovalci, v veliki večini moške in fantje, so z ogorčenjem obsojali kulturnobojne poizkuse vlade. Podrobnejša poročila bomo sporočili.

Sv. Trojica v Haložah.

Na praznik sv. Jožefa so se zbrali po rani službi božji odločni in verni moške in žene v številu nad 300 oseb na protestnem shodu, ki se je vršil v pritličju župnišča. Za predsednika shoda je bil izvoljen soglasno g. nadučitelj Skalko Kovčič od Nove cerkve. Poročal je domači

g. župnik P. Žirovnik. Popoldne se je v čitalničnih prostorih zbrala naša prebujena in nadepolna mladež od Sv. Trojice v Haložah. Mladiška in Dekliška zveza sta se soglasno izjavili, da z izvajanjem govorov njihovega vodje g. Potrča, soglašata in protestirata proti vsem nam škodljivim nakanam laži-demokratov in samostojnežev. — Zborovalci obeh shodov so se razšli z odločnim zagotovitvijo drug drugemu, da hoče vsak po svojih močeh delovati na to, da se naše odločne zahteve dejansko uresničujejo. Tozadevne resolucije so se poslale na merodajno mesto.

20. III. 1921.

Malo je dni v naši zgodovini in preteklosti, da bi nam ob spominu nanje zazarelo lice veselja in radosti. Tem več pa je dni, ki nam napolnijo srce s tugo in žalostjo in vzbudijo v nas čut masčevalnosti za prizadejane nam krivice. In tem zadnjim se je že zopet pridružil dan — 20. marec — dan, ki pomeni za Italijane uresničeno njihovega nenasičnega pohlepa, za vsakega Slovence, ki ima količkaj ljubezni do svojega naroda, pa dan največje žalosti. Tej žalosti je slovenski narod dal izraza v mirnih in dostojnih žalnih manifestacijah, ki so se vršile širom cele naše domovine v nedeljo.

Slovenska prestolnica Ljubljana pač ni ta dan zaslužila, da bi jo kdo imenoval »bela« Ljubljana, kajti vsa je bila odeta v žalno obleko. Ob 10. uri pa so se zbrala vsa društva z zastavami, šolska mladina in uradi ter ogromna množica meščanstva pred vseučiliščem. Združena pevska društva pod vodstvom g. Hubada so zapela: »Buči morje adrijskogo«, nakar je stopil na žalni oder dr. Rožič, ki je v krasnem govoru pojasnil pomen te neme manifestacije in izvajal: Najlepši kos naše zemlje: solčno Primorje so nasiloma ugrabili tuji roparji in danes se veselo tega plena. Mi pa stojimo pred novim grobom in žalujemo. Ta globoka žalost pa vlija v naša srca novih moči in trdne volje, da zopet osvojimo ugrabljen naš zaklad. Vsi moramo z vsemi močmi delati na to, da zaslužjene brate osvobodimo. Da pa to čim prej dosežemo, je dolžnost vseh stanov, da delajo za blagor in procvit naše domovine, da postane mogočna in vpoštevana. Ta dan bodi začetek našega misijonstva za naše brate, ki so nam jih pač ugrabili telesno, a ne tudi duševno. Nadaljujmo boj, ki smo ga že od nekdaj vojevali, samo njegovo težišče prenesimo proti zapadu. In geslo naše bodi dr. Krekov izrek: Za te — in ne za se. Za primorske brate bomo delali tako dolgo, da jih zopet privedemo v naročje matere Slovenije.

Nato je govoril narodni poslanec Brandtner, ki je pozival na slovansko složnost in delovanje z našimi slovanskimi brati, pred vsem Čehi, katerih zastopniki so se oficijelno udeležili te naše manifestacije, da pokažejo solidarnost z nami v boju za pravice.

G. Šlajmer je v imenu dobrovoljcev povdarjal, da so tisoči in tisoči mladih borcev, ki so za našo domovino tvegali življenje, pripravljeni kot en moč zastaviti svoje življenje v boju proti kletemu sovragu.

Po govoru g. Udeťa, ki se je v imenu akademske omladine izrazil v istem smislu, so štirje dobrovoljci, pod vodstvom legijonarja V. Jelenca, postavili spominsko ploščo z napisom,

20. • III. • 21.

ZASEDENEMU OZEMLJU.

Nanjo so tri v črno oblečene dame položile venec s čnim trakom in napisom: Žalujemo, a ne obupujemo — Kolo jugoslovanskih sester.

Pevski zbor je potem zapel Juvancevo: »Slovenska domovina« in naše himne: »Bože pravde«, »Lepa naša domovina« in »Naprej zastava Slave«, na kar so pristopili zastavonoše vseh društev in poklonili svoje zastave.

S tem je bila dopoldanska manifestacija zaključena.

Sluge kapitala.

Ko stojimo neposredno pred občinskimi volitvami, treba je, da si natanko ogledamo stranke, ki bodo hodile okoli naših volivcev in prosjale za njihove glasove. Osobito je treba ljudstvu odpreti oči, da bo spoznalo pogubno igro, ki jo igra ta z njim sedanji vladni stranki, demokrati in samostojneži.

Znano je, da je na svetovnem trgu začela padati cena manufakturnemu blagu in to radi povišanja produkcije, radi obnovljenja mednarodnih trgovinskih zvez in radi poboljšanja prometnih sredstev. Za našo državo, kateri primanjkuje tekstilne industrije, je nastopila možnost, da dobi prebivalstvo cenejšo obleko, ki je posebno za naše proletizirano uradništvo, za delavstvo in kmetstvo ljudstvo postala prava kalamiteta. Znano pa je tudi, da so si veletrgovci po celi državi nabavili v čašh, ko še cene niso bile padle, v svrhu spekulacije ogromno množico manufakturnega blaga, ki so jo nakupili po svojih skladiščih.

Sedaj je nastalo vprašanje, koga naj zaščiti vlada, ali kapitalista ali napol nagega uradnika, kmeta in delavca? Muslimansko - samostojno-demokratsko-radikalna vlada ni dolgo pomišljala. Trgovinski minister, naš ožji rojak in šef slovenske demokratske stranke, dr. Kukovec, je predložil ministrom povišanje uvozne carine za manufakturno blago in ministrski svet je ta predlog odobril. S tem je onemogočeno uvažati ceno blago v našo državo, obenem pa je onemogočeno karitativnim veletrgovcem, da še vedno z velikim dobičkom prodajo svoje v prejšnji dobi kupljeno blago. Kapital je rešen, a ubogo ljudstvo je zopet za en dokaz bogateše, kako brezvestno demokrati in samostojneži gazijo vse svoje ob volitvah ljudstvu dane obljube.

Še drugo igro je zaigral dr. Kukovec s kapitalisti. Ko so žitni kmetje po Srbiji, Vojvodini in Slavoniji zahtevali, da se dovoli prosti izvoz žita v inostranstvo, se jim ni ugodilo. No, to še ni bil tak greh, ker se je vsaj zabranilo dvigovanje cen v korist konzumentov. Toda predno se more pre-računati, kako bo izgledala prihodnja žetev, se je moralo nekaj storiti tudi za kapitaliste. Različne belgajske in hrvatske banke ter slovenski veleindustrijači so si nagomilali velike množice žita. Posebno se je potrudila za polna žitna skladišča Izvozna banka, pri kateri ima prvo besedo demokrat Drašković in Vračarska zadru-ga, pri kateri je največ interesiran demokrat dr. Veljković. In kakor bi udaril z Mojzeso palico, so se tedaj naenkrat odprle meje za svobodni izvoz žita preko mej naše države. Dr. Kukovec ni zamudil trenutka, da pomore kapitalu, ne meneč se nič za to, ali bo cena kruha do prihodnje žetve rasla ali ne. Kmetom se ni dovolil izvoz, kapitalistom pa brez obojavljanja.

In naši samostojneži so se sedaj napotili, da podprejo to kapitalistično demokratsko družbo. Uradniki in kmetje, ki so pri zadnjih državnoborskih volitvah s tako vnemo podpirali to stranko kot svojo bodočo rešiteljico, lahko sedaj uvidijo, da so bili tudi v tem pogledu prevarani. Naš narod pravi, da se človek lahko tudi iz nesreče marsikaj nauči. Bodoče občinske volitve bodo to pokazale.

Visoka so z suroušmi na Slovenskem.

Slovenci imamo zdaj, hvala Bogu, dolgo zaželjeno univerzo. S tem smo — pravijo — sele vstopili kot enakopraven član v vrsto kulturnih narodov. Univerza je tempelj vseh muz, središče in ognjišče kulturnega življenja naroda. Oh, zlati čas zdaj muzam kranjskim pride! Ta prerokba Prešernova se ima zdaj res izpolniti. Slovenci bomo postali visoko kulturni narod, — samo, samo... če se ne bomo prej pomacedonili...

Kajti poleg univerzitet vseh ved imamo še neko drugo visoko šolo, ki vodi naš narod ravno v nasprotno smer — daleč proč od kulture. Kaj bi prikrivali, kar vsi vidimo in čutimo: med našim ljudstvom vlada strašna surovost! Če poslušamo po gostilnah, po cestah, po

vlakih, kaj in kako ljudje govorijo, moramo našega ljudstva biti žalostni. Seveda to ni vse ljudstvo, ampak le en del; a ta del je so prevelik. Najnovejši pojav surovosti je, da so začeli skruniti pokopališča...

Vemo, da je vojska iz tira vrgla vse. Posledice vojske v tem oziru poznajo vsi narodi. Surovost, divjost, nemoralnost so otroci vojske.

A vojska še ni naredila zadosti. Vojsko je treba izbrati, vodo napeljavati na svoj mlin. In to se dela pri nas. Pri nas se surovost in podivjanost sistematično in programatično goji. To »narodno« delo vrši en del našega časopisa. Naša industrija je sicer še malo razvita, a surovost se producira pri nas na veliko in razvaja teden za tednom po cel dežel.

Zgražali se bodo seveda tisti, o katerih to velja, nad tako obdolžitvijo in jo ogorčeno zavrnili, — če jim ne bo bolj kazalo z milkom jo zadržati... Zgraža, da zgraža se »inteligent« nad preveliko surovostjo nizkega ljudstva; nad ostudnim pridruženjem zabuhlega žganjarja, nad rohnjenjem in pretepanjem živali surovega voznika, nad skrunjenjem pokopališča in nad marsičem podobnim. Nad takimi se zgražajo, po pravici zgražajo. Ne vem, pa, ali se kaj zavedajo ali ne, da tudi sami pospešujejo to surovost. Da, s priprostim ljudstvom bi se že dalo izhajati; ta material bi se dal polagoma obdelati, ljudje bi se počasi unesli, vojne posledice bi se ublažile. A stara surovost dobiva vedno novega netila — iz inteligence. Takozvana inteligenca je pri nas neizčrpen vir, iz katerega poteka surovost med ljudstvo. Ona skrbi, da pri nas ne bo nikoli konec surovosti, da gremo kljub vsej kulturi in univerzi v vedno večjo divjost.

V knjižici »Zločin nad domovino« sem dokazal, da pod pretvezo pobijanja klerikalizma ubijajo v ljudstvu vero. Mojih trditvev ni nihče ovrge, niti poizkusil ovrči. Najboljši dokaz, da so resnične.

Da, gospoda nasprotnih strank, vero v ljudstvu ubijate in ste jo že močno ubili. Ta uspeh se vam mora priznati. Setev vaša gre v klasje. Lahko si zadovoljno manete roke... Seveda vaše delo je lahko, zato se ni čuditi, če imate »uspehe«. Vi vlečete voz po hribu navzdol in to gre samo ob sebi rado... Mi ga vlečemo navzgor, in to gre malo težje. Čudno, da je pri vsem tem še toliko vere v našem narodu. Toda gine, očitno gine, to se ne da tajiti. To je vaše delo, gospoda antiklerikalisti!

A kaj hočete s tem doseči? Kaj mislite iz našega ljudstva narediti? Ali menite res, da svet more obstati brez avtoritete, ki jo dan za dnem ubijate? Kaj boste ljudstvu dali namesto vere, katero mu jemljete?...

Vi menda mislite, da je morala brez vere »moč« . Pri posamezniku, pri resnično izobraženem človeku, je to še morda kako moč, pri masi ljudstva nikdar ne! Ljudstvo brez vere mora podivjati. Spominjam se, da mi je dr. Zerjav enkrat resno rekel: »Mi moramo narod moralno dvigniti.« In drugič sem slučajno nanj naletel, ko sta z znancom ugrabila, kako bi naše ljudstvo dvignili moralno brez vere. Rekel mi je: »Vi že lahko delate za moralnost na podlagi vere, a mi moramo šele drugih potov iskati.« Če je ta pota že našel, ne vem. Samo to vem, da to kar on in njegovi kompanjoni — med njimi razni doktorji in ministri — delajo v »Domovinu«, vodi ljudstvo naše naravnost v brezno surovosti. »Domovina« nam bo ljudi pozverinila, je rekel neki goreč rodoljub. Drugač sadu res ne more biti od neprestanega zabavljanja, hujkanja in podžiganja strasti. Ne dosti bolje je delovanje »Kmetijskega lista«.

Ne verjamete! O tem dovolj glasno pričajo shodi »samostojne« stranke. Uptije, tuljenje in prepeti, to je obilje teh shodov. Če se ne verjamete, pojdite v kraje, kjer ima ta stranka večino! Pojdite n. pr. v okolico Novega mesta, če se hočete prepričati, kakšne »sade« je ta visoka šola, ta sistematična vzgoja našega ljudstva k surovosti in sovražnosti že dosegla. Tuj duhovnik pride v kraj po svojem duhovniškem poslanstvu brez vsakega političnega namena. Komaj to neki ljudje zvedo, je že sklep storjen: tega bomo pa nabili! Treba je straže nastaviti, da more mirno vršiti svojo službo. Pa pravite, da smo daleč od Makedonije. Treba bo po macedonski šegi tudi pri nas samokres za pas zatakni in handžar pripeti, če bomo hoteli še varni življenja hoditi po deželi.

»Prekleti far« to je deviza samostojnih in tistih, ki so z njimi in za njimi. Ta krilatca, ki šviga vsepovsod po zraku, ki se vsiplje iz ust našega »dobrega ljudstva« in tudi naših »ne-dolžnih« otrok (!), je signatura naše kulture. S to besedo je povedano vse, kakšne ideale, kako narodno zavest in stanovski ponos ima naš (seveda samostojni) kmet. Poleg te besede se v slovenskem jeziku tolikokrat izgovori samo še »porka madonac«. S to lepo besedo smo si zadnji čas naš slovenski jezikovni zaklad srečno obogatili. Napredujemo, dragi rojaki, napredujemo! Hej, rojaki, opazujmo uma »vile meče, plemenita kri po naših žilah teče, Bog nam je dal um in pamet zdravo, povzdiguje krepke glave domovini v slavo! Povzdiguje jih!« »Prekleti far! hudič ga vzemi, porka madonac!« Tako odmeva po celi domovini. Tako povdigujejo naši rojaki krepke glave domovini v slavo!...

Take cvetove, take sadeve rodi naša visoka šola surovosti — — — Sram nas je in žal nam je, v dno duše nam je žal našega ljudstva, videč, kam plove. Kaj nam pomaga svoboda, če je ne znamo raz-

biti?! Pri nas menijo mnogi, da je svoboda — razuzdanost.

In v vrstah nasprotnih strank ni nikogar, ki bi zaklinal svojim ljudem: Stojte! Ali ne vidite, kam to vodi?! Nikogar. Ali ste že čitali, da bi bila »Domovina« apelirala če že ne na čut dostojnosti, pa vsaj na narodni čut in čast, da naj imajo Slovenci vsaj toliko zavesti in ponosa v sebi, da si ne bodo izposojali od naših najgorjih in najgrjih sovražnikov, Italijanov, grdih kletev in ne skrunili ž njimi naše jezika? Kaj šel Zato ne čutijo potrebe. Treba je le klerikalizem (to je katoliško vero) ubijati. To je narodno delo.

Tako se vzgaja in kulturno dviga naš narod. Danes smo dalje od kulture kakor pred desetletji. Kaj nam koristi visoka znanost, če se pa masa ljudstva pri tem pogreza v vedno večjo nekulturnost? Na zvezde gledamo, a zgublamo tla pod nogami in padamo v jamo. In to bo šlo dalje, dokler bodo v ljudstvu ubijali vero, kakor jo ubijajo sedaj.

G. dr. Zerjav. ali ste že našli pot, kako boste ljudstvo moralno dvignili brez vere? Niste je in je ne boste. Po potu, po katerem zdaj vozite svoja kola, tirate narod v — kulturno in moralno propast. J. K.

Plebiscit v Sleziji.

LDU Berlin, 21. marca. Dunajski dopisni urad poroča: Medzavezniška komisija v Opolju je odredila zaporo telefonskega in brzojavnega prometa, kar onemogočuje točna poročila o izidu glasovanja v Gor. Sleziji. Uprav. odbor društva »Domovini« vzhitih Slezijcev« naznanja, da je bila udeležba pri glasovanju nad vse velika in da je skoro povsod znašala 100 odstot. Do kakih pomembnejših incidentov ni nikjer prišlo. Do dveh jutraj so bile v Berlinu znane nastopne številke nemških glasov: Okrožje Klučberg 92 odst., Katovice mesto 91 odst., Katovice okolica 72 odst., Opolje 94 odst., Tarnovice 85 odst., Bytom 78 odst., Krolevska Huta 70 odst., Chorzow 62 odst., Wyslowice 55 odst., Kozle mesto 93 odst., Kozle okolica 75 odst., Ratibor mesto 90 odst., Ratibor okolica 40 odst., Bugudšice 40 odst., Hlubčice 95 odst., Strelce Velke 85 odst., Olešne 90 odst., Gliwice 90, Lublinec 82 odst., Zabrze 60 odst., Zagorce 58 odst., Bismarckhütte 65 odst. V mestih Pština in Rybnik je uspeh za Nemce baje zelo dober, v okolici obeh mest pa zadovoljiv.

LDU Berlin, 21. marca. Wolffov urad poroča: Z glasovalnega ozemlja se javljajo nastopni začasni rezultati: Katovice (okrožje) 72.831 nemških, 66.187 poljskih glasov, mesto Krolevska Huta 31.484 nemških, 19.768 poljskih glasov, Bytom (okrožje) 59.232 nemških, 62.540 poljskih glasov, Hindenburg 36.676 nemških, 31.625 poljskih glasov, mesto Tarnovice 8083 nemških, 2738 poljskih glasov.

LDU Katovice, 21. marca. Kakor poroča Wolffov urad, naznanja nemška plebiscitna komisija nastopno: Glasovalni rezultati v Pštini in Rybniku so še nepopolni, vendar je pričakovati v obeh okrožjih poljske večine. Brez Pštine in Rybnika znaša nemška večina približno 63%. Po dosedanjih obračunih je bilo oddanih za Nemce 671.700 in za Poljake 389.600 glasov. Nadaljnja brzojavka plebiscitne komisije javlja: Navzlic poljskemu terorju, ki je vladal na ozemlju vzhodno od Odre, se je dosegla na industrijskem ozemlju ob Odri pretežna večina. Mesta Myslowice, Katovice, Krolevska Huta, Bytom, Gliwice, Tarnovice, Olešne, Rybnik, Klučberg so dosegla do 90+ nemških glasov. Glasovanje je poteklo, v kolikor je dosedaj znano, mirno.

LDU Opolje, 21. marca. Wolffov urad poroča: Po poročilih, ki so došla do sedme ure jutraj, je bilo v Gornji Sleziji oddanih skupno za Nemce 713.700 in za Poljake 460.700 glasov, kar pomenja nemške večine 61%. Še ne ugotovljeni rezultati ne morejo na končnem neškem uspehu ničesar izpremeniti.

Iz Rusije.

LDU Varšava, 21. marca (Brezžično) Iz Helsingforsa poročajo, da je Kronštad zopet v rokah upornikov. Boljševiki so se držali v mestu komaj par ur. Protirevolucijski komite se je vrnil iz Finske v Kronštad.

LDU Moskva, 21. marca. (Brezžično) V Kronštad se vrača normalno življenje. Železniški promet se polagoma probuja.

LDU Moskva, 21. marca. (Brezžično) Dne 19. marca se je vršila v Kronštatu velika parada rdečih čet. Vse sovjetske ustanove zopet poslujejo.

Politične novice.

+ Narodno-socialistična polomija. Za soboto dopoldne je sklicala narodno-socialistična stranka manifestacijski shod v veliko dvorano hotela »Union«. Na to svojo manifestacijo je povabila tudi zastopnike češkoslovaške socialistične stranke, ki je tudi odposlala v Ljubljano senatorja Stastnyja, poslanca Spatnyja in Tušnyja, osrednjega tajnika Solca, osrednjega tajnika omladinske organizacije F. Faifa ter delegata J. Červinka in A. Krejčika. Z ve-

liko reklamo napovedani bivši češki vojni minister senator Klofač ni došel, ker se mu je bržkone svitalo, da bo narodno-socialistična »manifestacija« tako izpadla, kakor je v resnici. »Jugoslavija«, ki plava menda s svojim lastnikom v narodno-socialistični vodi, poroča sicer, da je bila Unionova dvorana polna, v resnici pa se je moglo našteti v najboljšem slučaju kakih 300 oseb, kar je češke goste seveda precej razočaralo, dasi so jih zborovalci, ki pa tudi niso bili vsi člani narodno-socialistične stranke, kot češke goste pri srčno pozdravili. Prvi je govoril tajnik češkoslovaške socialistične stranke, ki je tudi prebral pismo senatorja Klofača, v katerem se naglašala ideja slovanskega socializma. Govorili so tudi senator Stastny, posl. Spatny, dr. Rybač, posl. Deržić in tajnik češke omladinske organizacije Faif. Prečitana je bila tudi pozdravna poslanica ruskih socialnih revolucionarjev v Pragi. Vsa prirediteljev je pokazala, da narodno-socialistična stranka v Jugoslaviji nima tal in da izgublja še one pristaše, ki jih je imela. S samimi frazami se pač ne rešujejo socialna vprašanja. Narodno-socialistični stranki tudi češki gostje ne bodo mogli pomagati, niti ne časopisna poročila o sijajno uspešnih manifestacijah.

+ Koroška po plebiscitu je naslov dopisu, ki ga je 19. t. m. priobčil pariški »J. de Débats«. V članku se opozarja francoska javnost na razmere, ki so nastale v slovenskem delu Koroške po plebiscitu. Opisujejo se nasilja, ki jih vršijo avstrijske oblasti nad Slovenci, čeprav verzeljska pogodba obvezuje Avstrijo, da narodno manjšino štiti in ji podeli kulturno avtonomijo. Naposled stavlja dopisnik francoski javnosti sledeči dve vprašanji: 1. Ali naj Karavanke postanejo trdnjava Nemčije, okrepljene in povečane z Avstrijo? — 2. Ali naj ima slovensko prebivalstvo Koroške, raznarodeno od strani Avstro-Germarije, postati danes ali jutri puškino meso v vojski zoper one, ki imajo danes odločati o njegovi usodi?

+ Boj za avtonomijo — boj za kulturo. Prof. F. V. Förster je objavil »36 vodilnih misli za obnovo Nemčije«, ki so nabite tudi na dunajskem vseučilišču. Naj navedem nekaj krilatice iz njih! Förster odločno zavrača »podržavljenje čuta za dolžnost in zvestobe, ki nas je razljudio ter našo dušo zožilo in posirovilo«, zavrača »prenapetost državne misli, nasilnost centralističnega enotnostnega načela«, »politiko dinamita« in »cezarizem sebičnosti«. V točki 28. pa trdi Förster naravnost: »... takšna vera v osrednji aparat stopnjuje povsod razljudenje človeka (die Entmenslichung des Menschen), ki je pravi vzrok vsega poloma naše zahodne civilizacije.« Förster pobija tudi socializem: »Ves moderni socializem je izkvarjen vsled globoko skrito v njem živečega pruskega državnega duha.« »Centralistične uravnave so pravemu socialnemu duhu ravno nasprotno.« »Cezarizem sebičnosti se izogiblje živim problemom in se opaja na navidezem uspehu socialnega izenačenja.« — Da, boj za avtonomijo je boj za civilizacijo in kulturo, kar je treba odločno povedati! —

+ Nova pogajanja z zemljinradniki. LDU Belgrad, 20. marca. Ministrski predsednik Nikola Pašić je danes ob enajstih dopoldne sprejel predsednika zemljinradniškega kluba Avramovića. Po daljšem pregovarjanju sta ugotovila: 1. Glede agrarne reforme ostane zemljinradniški klub na svojem stališču, da za ukinjenje fevdalnih odnošajev ni treba dati odškodnine. Klub zahteva, naj se o tem načeloma razpravlja na splošni podlagi. 2. Klub bo glasoval za ustavo v celoti, ali tako, da se bodo izvršile posebne omejitve pri onih členih, ki govorijo o začasno izdanih naredbah, če ostanejo dotične naredbe tako, kakor jih je vlada predložila. Če pa se te naredbe izpremene tako da se izvoli odsek v skupščini po načelu sorazmernosti, ki bo razpravljal o začasnih naredbah in jih bo izdajal v sporazumu z vlado, kadar skupščina ne bo zasedena, bo klub glasoval za te naredbe.

Gospodarska komisija.

Slab zagovor demokratičnih centralistov.

Liberalci so si bili svesti, da bo razpust »Gospodarske komisije« za stvarno demobilizacijo v javnosti slabo uplival. Zato so hoteli pozornost javnosti odvrtiti od bistva zadeve z napadi na mojo osebo kot predsednika te organizacije; istočasno so, kakor se sliši, zaželi z razvito gostilniško agitacijo zoper mojo osebo, da bi jim moja oseba hkrati služila za agitacijsko sredstvo pri bodočih občinskih volitvah. To je tudi bistvo in smisel »Jutrovega« članka z dne 19. t. m., vsled česar reagiram na neosnovane napade dotičnega članka, da ne bodo demokratični centralisti s takimi neosnovanimi napadi slepomišlili v javnosti. Pri tem pa pribijem, da se pristaši demokratične stranke, ki poznajo zadevo in so osebno poštene ljudje, sramujejo takih napadov v dr. Zerjavem glasilu. Vsa Jutrova izvajanja temeljijo na trditvi, da sem kot predsednik »Gospodarske komisije« ravnal pristransko in jo izbral cel v svoje privlačne namene. Nasproti tem neosnovanim podtikanjem konstatiram sledeča dejstva:

Ko sem prevzel mesto predsednika »Gospodarske komisije« sem bil že prepričan, da bodo ljudje dr. Zerjavove branje napadali tudi mene brez vsake stvarne podlage, kakor so po krivem napadali g. inž. Remca, kar je ugotovila nepristranska preiskovalna komisija.

Za časa mojega predsedstva so dobili demobilizacijsko blago z ozirom na potrebe vsi interesi brez oziroma na stranko ali stan bodisi delavce ali poverjenik, pač pa se je v prvi vrsti upoštevalo, da se bode blago racionalno uporabilo, in so se v prvi vrsti upoštevali javni zavodi in vojaštvo. Tudi potrebe samostanskih zavodov so se upoštevale, kar je seveda za demokrate trn spoditke. Zal da so se do brodelni samostanski zavodi razmeroma premeroma tako brezpomembni, da tozadevni očitki »Jutrac« že kar očitno kažejo — demagoštvo. Pač pa smem in moram konstatirati, da se za časa g. predsednika demokrata dr. Pestotnika ni postopalo po teh načelih nepristranosti. Res je, da sem bil po poslovniku pooblaščen nakazovati blago do vrednosti v znesku 4000 K. To načelo je tudi edino pametno in je bilo na eni od prvih sej soglasno sprejeto. Ali naj bi bila radi vsake malenkosti cela komisija permanentna in naj bi ljudje, ki so prihajali od raznih strani, radi manjših stvari vlagali še posebej prošnje in neopravičenih poslov odhajali iz Ljubljane? Pač pa se g. dr. Pestotnik ni oziral na omejenost oddajne kompetence in je kar sam oddajal blago za razmeroma visoke cene. Če ima »Jutro« v tej zadevi kak očitek, naj ga naslovi na svojega ožjega somišljenika. Ravnotako neresnična je trditev, da sem imel vso eksekutivno jaz v rokah. Vse večje oddaje so se vršile le v sejah, kjer se je reševalo vsakokrat po 20 do 30 različnih prošnj. Člani komisije so bili odlične osebe, ki se bodo »Jutro« lepo zahvalile za poklon, kakor da bi se bile dale voditi popolnoma od mene ali celo terorizirati.

Toliko je vredna tudi trditev, da sem jaz blago po večini sam cenil. Da sem pa bil tudi jaz opravičen ceniti navadne stvari, ki jih poznam, brez oziroma na to, kdo jih dobi, sledi iz dejstva, da me sodišče upošteva kot zapriseženega cenilca. Ponajveč, zlasti za važnejše stvari, pa so fungirali razni cenilci strokovnjaki, predvsem g. inž. Turnšek, ravnatelj obrtnega pospeševalnega zavoda, za gotove stvari pa sta bila tudi po dva ali celo več cenilcev. Sam sebi blaga nisem nakazoval, kakor trdi »Jutro«. G. Virantini, ki mi ga očitno »Jutro«, je samostojen mojster, četudi je sicer še pri meni, in stvari, ki jih je on kupil, so njegova last. Da je Obrtna centrala dobila nekaj blaga, je vendar pravično. Ali naj se ta važna organizacija prezre zato, ker sem slučajno tudi jaz njen član? Svoj čas je bilo v seji sklenjeno, da se podpira, ker oddaje material samim obrtnikom. Po »Jutrovici« logiki tudi »Sokol« ne bi smel ničesar dobiti, ker je g. Pestotnik član »Sokola«. »Jutro« našteva, da so bile deležne oddaje tudi »Gospodarska zveza«, »Gospodarska banka« in »Milarna na Viču« — in to so menda vse »klerikalne institucije«, ki so kaj dobile. Ni ta očitek smešen? Ne bi li »Jutro« našle vse institucije, ki niso klerikalne, in koliko da so dobile! To je pač ravno, kar boli »Jutrovec« krive informatorje:

Ako bi bili dobili blago samo pristaši JDS, potem bi bilo pač vse prav! Konstatiram samo, da je eno samo tako JDSarsko podjetje dobilo več blaga kot vse zgoraj navedene »klerikalne korporacije« skupaj!

Konstatiram nadalje, da razen osebnega avtomobila, ki mi ga je oddal ministrski svet v Belgradu za čisto primerno znesek 60.000 K in ki so ga cenili državni funkcionarji, nisem dobil nobenega drugega avtomobila. Če je šofer komisije v prostem času vozil tudi druge avtomobile, je to njegova stvar, če pa »Jutro« to ni prav, se pa naj obrne na demokratičnega somišljenika g. dr. Marna, pri katerem je bil šofer v prostem času največ zaposlen.

Da bi se bil »z uradnim bencinom udeleževal političnih agitacij in zasebnih kupčije«, je ravnotoliko res, kakor je bila neresnična »Jutrova« trditev, da sem se istotako posluževal uradnega avtomobila, in ki jo je moralo »Jutro« preklicati.

Konečno se »Jutro« vsled pomanjkanja pravih očitkov zdi velikanska pregreha, da je »dobil Akademski dom svojo opremo«. »Akademski dom« je dobil čisto pravičnim potom po sklepih v sejah po nekaj nižjih cenah za nekaj tisoč kron blaga. Ali ni »Akademski dom« važna kulturna institucija? Pri tem očitku je pa »Jutro« »pozabilo« povedati, da so tudi JDSarska kulturna društva dobila blago, kakor »Sokol I.« »Žensko telovadno društvo«, »Domovina«, nadalje »Sportna zveza« itd. »Sokol I.«, ki pa še danes ne zida svojega doma, je n. pr. dobil za časa dr. Pestotnikovega predsedovanja in to brez sejnega sklepa — več kakor »Akademski dom«, ki že stoji, med drugimi stvarmi bencinmotor, ki ga sam gotovo ne bo rabil.

Poslovanje pri Gospod. komisiji je bilo v popolnem redu. Sedaj bo po ukrepu centralist. delil demobilizacijsko blago brez vsakih sej komisije in do poljubne višine g. vladni komisar sam in to bo demokratom seveda prav! Nepristranska javnost pa naj sodi in ne dvomi, da bo obsodila postopanje centralistov in tistih, ki pošiljajo take informacije v »Jutro«, da bi prikrili svoj nov centralistični greh.

Ljubljana, 21. marca 1921.

Ivan Ogrin.

Dnevne novice.

— V škofji Loki je umrla dne 20. marca v visoki starosti 77 let gospodična Marija Karlin, dolgoletna gospodinja svojega brata, bivšega tržaško-koprskega škofa Andreja. Takoj v mladih letih ga je spremljala po raznih službah, potem 5 let tudi v Alojzijevehi v Ljubljani, kjer je brat vodil deško semenišče, sestra pa gospodinjstvo. Ko je prišel poziv na brata, naj gre v Trst na stolico sv. Justa, ga je sestra požrtvovalno spremlila in mu gospodinjstvo z veseljem vodila do srede l. 1917. Takrat pa je obbolela in šla v svoj rojstni kraj, kjer se je zdravila do smrti. Pogreb bo danes ob 4. uri iz hiše žalosti v Kapucinskem predmestju št. 8 na šent-jakobsko pokopališče. Vsem onim, ki so jo poznali, je priporočila žalujoči brat in tri sestre v pobožno molitev in blag spomin. R. i. p.

— Franc S. Finžgar odličen. Kakor se nam poroča iz Beograda, je predlagan v odlikovanje z redom sv. Save III. razreda velezaslužni slovenski pisatelj in župnik Franc S. Finžgar.

— Ustanovni občni zbor Kola jugoslovanskih sester v Ljubljani. Dvorana Narodnega doma je bila nabito polna, ko je ob 2. uri predsednica pripravljalega odbora ga. Franja Tavčarjeva otvorila zborovanje, pozdravila navzoče, predvsem zastopnice Kola srpskih sestra gospo Prodanovičeva in gospo Teodorovičeva in v daljšem govoru razložila pomen novega društva, v katerem naj bodo večlane in delujejo žene iz vseh slojev in vseh strank. Za njo so govorile še gospe in gdnice. A. Hinterlehnerjeva, Janja Čučkova, Marija Debelakova, M. Achtingalova, M. Kokaljčeva, M. Stupica in Z. Poljančeva ter gospa Prodanovičeva, ki je podarila novemu društvu v imenu srbskih žena 2000 dinarjev. Govori vseh gospočin so bili burno akklamirani. Končno je bil izvoljen društveni odbor, za predsednico pa ga. Franja Tavčarjeva.

— Udruženje jugoslovanskih inženjerjev in arhitektov, sekcija Ljubljana, opozarja svoje člane na redni občni zbor, ki se vrši v sredo, 23. t. m. ob pol 8. zvečer v mestni posvetovalnici s članom pismeno naznanjenim sporedom. Radi važnosti in obširnosti sporeda se vabijo člani k polnoštevlini in točni udeležbi.

— Slovenjgradec. V dopisu v »Slovenec« od 16. t. m. glede ljudskega štetja je bil med osebami, ki so se dale vpisati za Nemce, naveden tudi g. inž. Jožef Koršič, rudarski višji svetnik v pokoju. Resnici na ljubo ugotavljamo, da se je g. inž. Koršič zapisal za Slovenca. G. inž. Koršič se je že v stari Avstriji kot državni uradnik vedno in pri vsaki priliki izdajal za Slovenca, kljub temu, da mu je to škodovalo.

— Lom pri Trzinu. Kmečka zveza za občino sv. Katarina—Lom je pri zborovanju 19. t. m. odločno protestirala proti ukinjenju ženske volilne pravice v občinski odbore. Iz članov KZ se je konstituiral volilni odbor, ki bo določil kandidate. Pri volitvi v konstituantno so volili SLS vsi Lomljani brez izjeme in tako pripomogli k sijajni zmagi SLS na volišču v Trzinu. Tudi pri občinskih volitvah bodo šli vsi v boj za SLS.

— Z Dol pri Litiji se nam poroča, da se bo vršil semenj za blago in živino zaradi prestavljenega praznika v torek po beli nedelji dne 5. aprila.

— Grahovo. Dne 16. t. m. se je pripetila velika nesreča. Na travniku sta lomila kameenje Anton Telič, posestnik iz Zerovnice št. 24 in njegov sorodnik 16 letni Janez Štrukelj. Nasula sta v kamen smodnik in dinamit. Nato je Janez Štrukelj udaril na štango in kamen se je razletel na kosce. Oba sta silno poškodovana. Anton Telič je odtrgalo na levi roki 4 prste, desno hudo poškodovano in je ves ožgan po obrazu. Janez Štrukelj ima hudo rano na prsih in je ves ožgan po obrazu in rokah. Oba je za silo obvezal g. zdravnik iz Cirknice. Drugi dan so ju odpeljali v bolnico v Ljubljano.

Ljubljanske novice.

lj Najstarejša Ljubljanka umrla. Včeraj je umrla v hiralnici sv. Jožefa na Radeckega cesti 9 mestna uboga Klementina Bosizio. Dosegla je redko in čestitljivo starost 101 leto, 2 meseca in 9 dni. Bila je do zadnjega duševno čila, dasi že dlje popolnoma slepa. Pogreb bo jutri ob treh popoldne. Nad 100 let starega mrliča je pač še malokdo spremlil k zadnjemu počitku.

lj Seja vodstva SLS za Ljubljano je danes ob 8. zvečer v Jugoslovanski tiskarni. Prosim polnoštevilne udeležbe. — Predsednik.

lj Seja ljubljanskega občinskega sveta bo danes ob 5. popoldne v mestni posvetovalnici.

lj Kolo jugoslovanskih sester ima svojo prvo sejo dne 22. t. m., ob petih popoldne na magistratu.

lj Šentjakobski Orel ima danes reden fantovski večer. Pridite vsi!

lj Trnovska Vincencijeva in Elizabetna konferenca ima skupno sejo v torek, 22. marca, uri zvečer. (k)

lj Vincencijeva konferenca ima sejo ob pol 7. uri, Poljanski nasip 10.

lj Slovenska Matica. Odborniki Slovenske Matice se vabijo na sestanek, ki bo v torek dne 22. t. m. ob 5. uri popoldne v društvenih prostorih in katerega se udeležijo gospod profesor Pata iz Prage.

lj Društvo vpokojencev južne železnice v Ljubljani sklicuje važen sestanek vseh zgoraj imenovanih, ki se vrši na velikonočni ponedeljek, 28. t. m. ob pol 2. uri popoldne v vrtnem salonu pri Novem svetu, Marije Terezije cesta. Pozivljamo tudi vse nečlane, da se tega važnega sestanka udeležijo. Od sedaj naprej bo društvo delovalo le za člane. — Odbor.

lj Umrla so v Ljubljani: Jožica Škoda, hči kovin. strugarja, 3 ure. — Ivana Istenič, kočarjeva hči, 6 let. — Alojzij Hočvar, posestnikov sin, 12 let. — Marija Antonelli, postrežnica, 35 let. — Mercedes Poljanec, hči profesorjeve vdove, 5 let. — Amalija Miklavž, sirota, 12 let. — Neža Blatnik, bivaša prodajalka kruha, 67 let. — Ivan Cimperman, brzojavni mojster 27 let. — Ivan Kržišnik, kurjač v p., 82 let. — Edvard Mihevc, ključavničarjev sin, 12 let. — Heda Franzl, trgovčeva žena, 28 let. — Roman Golobič, rejnec, 2 meseca. — Feliks Razboršek, čevljar, 48 let. — Josip Pegan, posestnik, 22 let. — Fran Kadunc, posestnik, 53 let. — Jernej Cimperman, zidar 47 let. — Dušan Volavčnik, rejnec, 3 let.

lj Odkrita tatvina pri g. dr. Kokalju. Poročali smo, da je bila svojčas izvedena pri dr. Kokalju velika podstrešna tatvina. Hči g. dr. Kokalja, gdn. Marijanica, je poizvedela in javila policiji, da ima več ukradenih predmetov v posesti dimnikar Rihard Kernc na Tržaški cesti št. 2. Okrajni nadzornik g. Podreberšek je nato izvedel obsežne poizvedbe, ki so ugotovile, da je Rihard Kernc izvedel podstrešne tatvine pri g. dr. Kokalju in še več drugih podstrešnih tatvin in da je bil tudi v zvezi z znanimi tatvinami na pošti in da je ameriške dolarje zamenjaval. Med drugimi je bil okrađen tudi g. Danilo. Pri Rihardu Kerncu so našli celo zalogo ukradenih reči. Tudi pri Ivanu Kerncu v Hlišerjevi ulici št. 5 so našli več ukradenega blaga in 3 vitrihe. Policija je aretirala Riharda in Friderika Kernca in Rihardovega prijatelja, ključavničarja Hermana Harischa, ki je pomagal Rihardu zamenjovati ameriške dolarje.

Najnovejša poročila.

VELIKI SHODI LJUDSKE STRANKE V SREMU.

Belgrad, 21. marca. (Izv.) Včeraj v nedeljo sta imela posl. dr. Korošec in dr. Šimrak velike ljudske shode v Tovarniku in Šidu v Slavoniji.

IZJALOVljen VLADNI POIZKUS V USTAVNEM ODBORU.

Belgrad, 21. marca. (Izv.) Na današnji seji ustavnega odbora, ki se je pričela ob 3. uri popoldne, bi se imela po določenem dnevnem redu vršiti razprava o socialno-gospodarskem delu ustave. Medtem pa je vlada kljub dogovorom preteklih dni sklenila, iznenaditi opozicijo z razpravo o razdelitvi države v pokrajine ter je radi tega postavila na dnevni red člen 62. Medtem pa poizkus vlade, ki je mislila, da bo v enem dnevu prešla preko tega vprašanja, ni uspel. Govorniki opozicije so z uspehom onemogočili ta vladni poizkus. Kot prvi govornik Jugoslovanskega kluba je nastopil posl. dr. Šimrak ter protestiral proti postopanju vlade, ki je hotela naskočiti opozicijo. Povdarjal je, kako se je naš narod v zgodovini razdelil v dve kulturi, latinsko in bizantinsko. Sledovi današnjih pokrajin se nahajajo v najstarejših časih. Hrvatska je imela svojo in Srbija zopet svojo posebno državo. Brata sv. Ciril in Metod sta hotela izvesti ne samo versko, kulturno, temveč tudi politično edinstvo. To so skušali tudi trije naši največji narodni vladarji, Tomislav, Simon Veliki in Dušan Silni. Vsi ti poizkusi pa so ostali brez uspeha. V času bojev s Turki je postala okolica Zagreba Piemont naše narodne kulture in jugoslovenstva in ta del naše zemlje je vzdržal v boju s Turki. Na tem delu naše zemlje se je pričela razvijati tudi Strossmayerjeva jugoslovanska ideja. Boj proti Avstriji je vodil šumadijski Piemont in se morajo njegove zasluge v tem boju tudi priznati. Obenem pa se ne smejo pozabiti zasluge hrvatskega Piemonta. Kdor hoče voditi resno politiko, mora računati z zgodovinskimi posebnostmi in tradicijami naroda. Vse tradicije se ne more prezreti kratkim potom. Življenje naroda se ne more stisniti v suhe paragrafe kakor hočejo to storiti demokrati. Prepustiti se mora evoluciji, da se pride do narodnega edinstva in ne nasilju. Nadalje je dr. Šimrak ostro napadel nasilno politiko, s katero se je skušalo dosedaj izvesti narodno edinstvo. Opozarjal je na mnenje Srba Jovana Banjanina, ki je priznal, da so tudi med Srbi, celo med vladnimi strankami srbski frankovci.

To se mora upoštevati, ko se govori o ureditvi skupne države. Kar se tiče verskega momenta, smo mi za to, da se spoštujejo vse religije. Tega pa noče Pribečević, ki snuje v Hrvatski narodno cerkev ter hoče z ozirom na interese te narodne

cerkve razdelitev Hrvatske v pokrajine. Radi pravoslavne proslitske agitacije dobiva biskup Dositić letno poleg svoje plače okoli 100.000 dinarjev. To je največja korupcija, ki uničuje vsako misel na ravnopravnost in edinstvo. Jugoslovanski klub zahteva avtonomijo, ker zahtevajo to tudi socialno-gospodarski interesi države. Centralizem pomenja tudi gospodarsko hegemonijo. To se more razvideti ob vsaki priliki. V nadaljnjem govoru je dr. Šimrak navajal dr. Vošnjaka, ki ni bil samo avtonomist, temveč tudi federalist, sedaj pa je centralist samo radi oportunističnih razlogov. Govoril je nadalje tudi o srbski radikalni stranki ter rekel, da bi radikalci v Srbiji samo storili prav, ako bi ne poslušali svojih somišljenikov v Bosni, Vojvodini in Hrvatski, ki hočejo hegemonijo. Istotako bi morali preprečiti, da ne nasedejo Pribečeviću, ki vodi svojo politiko samo, da izživa Hrvate in Slovence. Ako se sprejme vladni ustavni načrt, potem je jasno, da ne bomo končali ustavnega boja, pač pa nadaljevali. To je jasno vsakomur, ki mu je na srcu narodno edinstvo. — Za tem je govoril tudi posl. dr. Duličić, ki je naglašal, da se že dve leti govori o edinstvu naroda, kateremu je treba sedaj ustvariti ustavo. Medtem pa vladni ustavni načrt to edinstvo samo ruši. Ta ustavni načrt ni bil predložen narodu v času volitev in tako so vladne stranke svoje volivce prevarile in zavrtno skušale preslepiti. Avtonomizem živi v pravem prepričanju naroda. Centralizem pa noče računati s tradicijami in željami naroda in to je njegova največja napaka. Omenjal je nadalje, kako se v ostalem svetu čimdalje bolj razvija stremljenje po avtonomistični ureditvi držav. Nedavno je v Lyonu govoril Millerand, ki je naglašal kot najvažnejšo potrebo, da se Francija razdeli v avtonomne pokrajine, ki naj bi bile večje od milijon prebivalcev, imele večje finančno državno gospodarstvo v svojih rokah ter svoje zakonodajstvo. Vse te tendence gredo za tem, da se razbremenita osrednja vlada in parlament v svrhu lažjega izvrševanja svojih poslov. Na koncu je opozarjal govornik na veliko nesmisel, ako se hoče na umeten način vzgajati med narodom nezadovoljstvo. — Posl. dr. Gosar je v svojem govoru izrazil misel, da izjira centralizem iz liberalnega pojmovanja države, ki se smatra kot čisto politična organizacija, ki ima edini namen, vzdrževati javni red. Medtem pa je dolžnost države, da vrši tudi socialno-gospodarske naloge, ki so danes najvažnejše, in ravno radi teh nalog ne sme biti država centralistično urejena. Potrebno je, da bo težišče uprave v socialno-gospodarsko zaokroženih enotah, ker more edino tako država izvrševati socialno-gospodarske naloge. Omenjal je, da naglašava vladni predlog na eni strani razdelitev pokrajin na socialno-gospodarski podlagi, čemur pa nasprotuje na drugi strani predlog vlade, ki pravi, da ne smejo pokrajine imeti nad 700.000 prebivalcev. Pokrajine hoče vladni načrt omejiti ne samo v socialno-gospodarskih pogojih, temveč tudi številčno. Hrvatska, Slavonija, Slovenija ter druge naše pokrajine naj bi bile zaokrožene kot socialno-gospodarske enote po svojih posebnih razmerah, vlada pa hoče razbiti to, kar spada skupaj. To pomeni, da ji ni za socialno-gospodarske interese. — Za tem so govorili še dr. Drinković in komunist Živko Jovanović, ki sta zavzela isto stališče kakor govorniki Jugoslovanskega kluba, nadalje dr. Šečerov in Jakšić, od radikalcev pa Žarko Miladinović. Nato se je seja zaključila ter se bo nadaljevala jutri. Prijavljenih je 5 govornikov.

VLADNI PREDLOG ZA RAZKOSANJE POKRAJIN.

Belgrad, 21. marca. (Izv.) Po vladnem predlogu na seji ustavnega odbora bi se imela država razdeliti nastopno: V Hrvatski in Slavoniji ostane kakor do sedaj 8 županij, Slovenija se razdeli v dve pokrajini s sedežem v Ljubljani in Mariboru, Dalmacija v dve s sedežema v Splitu in Dubrovniku, Bosna v 5, Hercegovina 1, Srbija v starih mejah na 17, Macedonija na 8, Črna gora na 2, Vojvodina na 3 pokrajine. Skupaj bi bila torej država razdeljena na 48 pokrajin.

LDU Belgrad, 21. marca. (ZNU) Včeraj je medstrankarski odbor s sodelovanjem Pašića, Trifkovića in Pribečevića sprejel stilizacijo člena 62. o administrativni razdelitvi države. Člen se glasi: Uprava se vrši v kraljevini po oblastih, srezih in občinah. Razdelitev na oblasti se vrši po zakonu, kakor zahtevajo socialne in gospodarske razmere. Ta oblast sme imeti največ 700.000 prebivalcev, katere se smejo združiti v eno večjo oblast; končnojavno morejo o tem sklepati skupščine dotičnih oblasti, vendar tudi v tem pripravi oblast ne more obsegati več kakor 700.000 prebivalcev. Na čelu vsake oblasti stoji veliki župan, katerega postavlja kralj in ki po državnih organih opravlja posle državne uprave v oblasti. Dokler se z zakonom ne izvrši razdelitev na oblasti, bodo okrožja v Srbiji, Bosni, Hercegovini, Črni gori, Dalmaciji, Slo-

veniji in v županijah na Hrvatskem in v Vojvodini izvrševala posle oblasti kakor do sedaj.

SPORAZUM CENTRALISTIČNIH STRANK O RAZDELITVI PORTFELJEV.

Belgrad, 21. marca. (Izv.) Ministrski svet je imel včeraj zvečer pod predsedstvom Nikole Pašića sejo, ki je trajala do 1. ponoči. Na tej seji se je razpravljalo vprašanje preosnove kabineta. Po sklepih te seje ima prevzeti ministristvo za socialno politiko dr. Kukovec, dosedanj minister za trgovino, ministristvo za trgovino dr. Spaho, ministristvo za narodno zdravje dr. Karamehmedović, ministristvo za vere dr. Milivoj Jovanović, dosedanj minister za socialno politiko, ministristvo za kmetijstvo posl. Pucelj, ministristvo za promet dr. Velizar Janković, dosedanj minister za kmetijstvo, ministristvo za javna dela pa Joca Jovanović. Ostali ministri obdrže svoje dosedanje listnice.

SPORAZUM CENTRALISTOV.

LDU Belgrad, 21. marca. (ZNU) Demokrati, radikalci, muslimani in delegati dr. Vošnjakove skupine so v ožjem medstrankarskem odboru včeraj imeli sejo od 9. do 13.30. Prisostvovali so ministri Pribečević, Krizman, Janković, Kumanudi, Trifković in Pašić. Razpravljali so o členu 62, o katerem je bil dosežen sporazum. Danes ob 9. se seja nadaljuje.

DR. STEINWENDER UMRL.

Dunaj, 21. marca. (Izv.) V zvezni svet je danes dospela uradna vest, da je včeraj umrl v Beljaku bivši državni tajnik dr. Steinwender. (Dr. Steinwender je bil eden najboljših finančnikov drž. zbora nekdanje monarhije.)

ZAPLETEN POLITIČEN POLOŽAJ V ČESKOSLOVAŠKI.

Praga, 21. marca. (Izv.) »Lidove Noviny« pišejo: Narodna zbornica se sestane zopet k zasedanju dne 31. marca. Tedaj se bo napravil poslednji poskus, da se sestavi parlamentarna večina. Ako se poskus ponesreči, bo zbornica razpuščena in se razpišejo nove volitve.

BORZA.

LDU Zagreb, 21. marca. (ZNU) Devize: Berlin 228.50—230, Budimpešta 40 do 0, Italija 572.50—574, London plačilo 550—553, London ček 0—548, Newyork kabel 141—141.50, Newyork ček 139.75 do 141.25, Pariz 985—995, Praga 190.50 do 191, Dunaj 21.75—21.90. Valute: Ameriški dolarji 137.75—138, avstrijske krone 0—24, carski rublji 70—75, češkoslovaške krone 181—184, napoleonor 475—479, nemške marke 0—226, rumunski lei 0 do 200, sovereign 570—0, italijanske lire 550—555.

Dunaj, 21. marca. (Izvirno.) Nemško-avstrijska krona se je danes znatno dvignila. Inozemske valute in devize so znatno padle.

Prosveta.

pr Iz glasilke pisarne. Vpored koncerte gne. Amelije de Barteldove v torek, dne 22. marca 1921: 1. Grieg: Sonata G-dur; 2. Wieniawski: Koncert d-moll; 3. J. Raff: Giga con Variationen op. 92; 4. Couperin-Kreisler: La Precieuse; b) Pugnani-Kreisler: Praeludij in Allegro; 5. a) Smetana: Iz domovine; b) Dvorak: Slovanski ples op. 46 št. 8; 6. a) Jaromir Weinberger: Une cantilene jalouse; b) Sarasate: Ciganske melodije. — Ker obeta koncert biti skoz in skoz umetniško dovršen, naj si vsakdo, komur je do umetniškega užitka, pravedno preskrbi vstopnico. Umetnico bode spremljala na glasbvirju gna. Marija Hellerova-Sadecka.

Dijaški vestnik.

d Tovariše iz Ljubljane in okolice ponovno vabim na sestane ljubljanske podružnice SDZ, ki se vrši danes ob 2. uri pop. v Jug. tiskarni, III. nadstropje. — Predsednik.

d Kranj-Tržiška podružnica SDZ ima svoj redni občni zbor dne 29. marca 1921 (velikonočni torek) ob 10. uri popoldne v knjižnici Ljudskega doma v Kranju. Na dnevnem redu je tudi zanimivo predavanje. Tovariši, udeležite se ga polnoštevilno. — Odbor.

d Litijaska podružnica SDZ ima svoj občni zbor na velikonočni ponedeljek ob 15. uri v društvenem domu v Smartnem pri Litiji. — Predsednik.

Turistika in sport.

Ilirija-Rapid, Maribor, 8:9 in 13:6. Na praznik je zmagala Ilirija po lepi, sportno visoko steječi igri, na revanšno igro v nedeljo so vplivale okoliščine toliko, da niti približno ni dosegla kakovosti prvega dne. Rapid je v drugi polovici podlegel tempu, ko mu je sodnik še izključil enega igralca vled nediscipline, je le še branil. Sobotna tekma je bila prav dobro obiskana, k nedeljski publiki ni imela pristopa, pristostovalo pa ji je izven igrišča ob nizki strani ograje in na strehah sosednjih barak vendar okrog 1500 gledalcev. Izključenje publike je povzročilo prenapet nastop gotovih neodgovornih elementov društva dobrovoljcev, ki so grozili z demonstracijami, ako se tekma ne odpre. Ker bi demonstracije mogle pokvariti utis žalnih manifestacij, je S. K. Ilirija javno tekmo odpovedala. Nastop dobrovoljcev v tem slučaju, ko se ni šlo za kako zabavo ali veselico in ko bi šel prebitek tekme v korist Jugoslovanske Matice, gotovo ni bil uместen. Efekt nastopa je, da je odkodovana za nekaj tisoč kron Jugoslovanska Matica. Društvo dobrovoljcev bi pač moralo poskrbeti, da se slični samolastni nastopi prenapetih posameznikov v bodoče ne bodo dogajali. — Drugi rezultati: Ilirija rez-Jadran 6:0, Ilirija rez-Hermes 0:1. — V Zagrebu je igral Gradanski S. K. proti Šimmeringer S. K. iz Dunaja z rezultatom

Kapital: K 20.000.000.	SLOVENSKA ESKOMPTNA BANKA	Rezerve okrog K 6.000.000.
INTERESNA SKUPNOST S HRVATSKO ESKOMPT- LJUBLJANA, ŠELENBURGOVA ULICA ŠTEV. 1 IZVRŠUJE VSE BANČNE TRANSAKCIJE NAJ- NO BANKO IN SRBSKO BANKO V ZAGREBU KULANTNEJE ===== DENARNE VLOGE — NAKUP IN PRODAJA: EFEKTOV, DEVIZ, VALUT — ESKOMPT MENIC, TERJATEV, FAKTUR — AKREDITIVI — BORZA ===== Izdaja konzorcijske Slovenske. Ogovorni urednik Mihael Moškerc v Ljubljani. Jugoslovanska tiskarna v Ljubljani.		